

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ

ಮಹಾಲಿಂಗ ಪ್ರಭು*

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.19415841>

ABSTRACT

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳವಳಿಯು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟ. ಈ ಕಾಲದ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಅಥವಾ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಬಲ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧವು ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರವಾಗಿರದೆ, ಅದು ಹೇಗೆ ಲೌಕಿಕದಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕದತ್ತ ಸಾಗುವ ಒಂದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೇತುವೆಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಆಯ್ತಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವಚನಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಹಾಗೂ ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಗಿಡ, ಮರ, ಪ್ರಾಣಿ-ಪಕ್ಷಿ, ಪರ್ವತ ಹಾಗೂ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಮೂಲಕ ಅಂತರಂಗದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು 'ಮಾಯೆ' ಎಂದು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಮೀರಿ, ಅದನ್ನು ಶಿವನ ಲೀಲೆ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಇವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದುದು. ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮುಕ್ತಿಯ (Mukti) ನಡುವಿನ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಶಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ವಿಸ್ತರಣೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

* ಡಾ. ಮಹಾಲಿಂಗ ಪ್ರಭು, ಸಹಾಯಕ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ದಯಾನಂದ ಸಾಗರ್ ಬಿಸಿನೆಸ್ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಶರಣ ಚಳುವಳಿಯು ವಿಶ್ವ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವ ವಿದ್ಯಮಾನ. ಈ ಆಂದೋಲನವು ಕೇವಲ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸದೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದಿಗೆ ಬೆಸೆದ ಪರಿಯು ಅನನ್ಯವಾದುದು. ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೇಗೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯದೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಕಾಸದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ, ಸ್ತ್ರೀ ಅಸ್ಥಿತೆಯ ರೂಪಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಮ ಸತ್ಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ, ಸತ್ಯಕ್ಕ ಮುಂತಾದವರ ವಚನಗಳನ್ನು ಪರಿಸರ ಕೇಂದ್ರಿತ ವಿಮರ್ಶೆ (Ecocriticism) ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು 'ಪುರುಷ'ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ವಸ್ತುವೆಂದು ಕಾಣದೆ, ಅದನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾದ ಚೈತನ್ಯದಾಯಕ ಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಶರಣೆಯರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಸ್ಯಸಂಕುಲ, ಪ್ರಾಣಿಸಂಕುಲ ಮತ್ತು ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ 'ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ'ದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಪಥವನ್ನು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯು ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

KEYWORDS: ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ, ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ.

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ: ಈ ಅಧ್ಯಯನವು 'ಗುಣಾತ್ಮಕ, ವಿವರಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ' (Qualitative, Descriptive, and Analytical) ವಿಧಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ. ವಚನಗಳ ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಲ ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಸರ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ತಾತ್ವಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. (ಕಲಬುರ್ಗಿ, 2010, ಪುಟ 82).

ಪೀಠಿಕೆ: ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸುವರ್ಣ ಯುಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನ ಚಳುವಳಿಯು ಕೇವಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಿರದೆ, ಅದು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹಾಸ್ಫೋಟವಾಗಿತ್ತು. ಬಸವಣ್ಣನವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಈ ಆಂದೋಲನವು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯದ ಬೇರುಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸಿತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಧ್ವನಿಯು ಜಗತ್ತಿನ ಸ್ತ್ರೀವಾದಿ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿದೆ. ಶಿವಶರಣೆಯರು ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ

ಸ್ತರಗಳಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಪ್ರತಿಮವಾದ ಸಾಂದ್ರತೆಯಿದೆ. (ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ, 1998, ಪು. 12).

ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವು ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದಾಗಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದ್ದರೆ, ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಅನುಭಾವದ ಭಾಷೆಯಾಗಿ ರೂಪಾಂತರಗೊಂಡಿದೆ. ಶರಣೆಯರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಲೌಕಿಕ ಬಂಧನಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ನೀಡುವ ಮುಕ್ತ ವಲಯವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ಸಾಧಕಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊರಬಂದಾಗ ಅವಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇದೇ ಪ್ರಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯು ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುವೇನೆಂದರೆ, ವಚನಕಾರ್ತಿಯರಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಂತರಂಗದ ಆತ್ಮಶೋಧನೆಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಪಂಚಭೂತಗಳ ಲೀಲೆ ಎಂದು ಕಂಡರು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವದ ವಿಶಾಲತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ವಿಲೀನಗೊಳಿಸಿದರು. ಇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೇವಲ 'ಜಡ' ವಸ್ತುವಾಗಿರದೆ, 'ಚೇತನ' ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಇಂದಿನ ಪರಿಸರ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶರಣೆಯರ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೃಷ್ಟಾಂತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು: ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ರೂಪಕ

ವಚನ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಕೃತಿ' ಮತ್ತು 'ಪುರುಷ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ವೇದಾಂತದ ಕಠಿಣ ಚೌಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೊರಬಂದು 'ಲಿಂಗಾಂಗ ಸಾಮರಸ್ಯ'ದ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸಾಂಖ್ಯ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಜಡವೆಂದೂ, ಪುರುಷನನ್ನು ಚೇತನವೆಂದೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶರಣೆಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಶಿವನ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಶಿವನ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದಂತೆ ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದರು (ಕಲಬುರ್ಗಿ, 2005, ಪು. 48).

ಮಹಿಳಾ ವಚನಕಾರರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಒಂದು 'ರಾಡಿಕಲ್' (Radical) ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪುರುಷಾಧಿಪತ್ಯದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ 'ಮನೆ' ಎನ್ನುವುದು ಸ್ತ್ರೀಗೆ ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದು ಹೊರಬಂದಾಗ ಅವರಿಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ಕಾಡು, ಮಲೆ ಮತ್ತು ಬಯಲು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕೇವಲ ಭೂದೃಶ್ಯವಲ್ಲ; ಅದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಮೋಚನೆಯ ಸಂಕೇತ. ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಂತಗಳನ್ನಾಗಿ (ಸ್ಥಲಗಳು) ಪರಿಭಾವಿಸಿದರು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸರ ಸ್ತ್ರೀವಾದದ (Ecofeminism) ಆರಂಭಿಕ ಕುರುಹುಗಳಂತೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು 'ತಾಯಿ' ಎಂದು

ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, 'ಸಂಗಾತಿ' ಮತ್ತು 'ಗುರು' ಎಂಬ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ: ಕದಲಿವನ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಅವಳ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಬರಹಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅವಳು ಲೌಕಿಕ ಪತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಅಲೌಕಿಕ ಪತಿಯಾದ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ ಹೊರಟಾಗ, ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಅವಳ ಒಡನಾಡಿಯಾಯಿತು.

ಅ) ಬೆಟ್ಟ ಮತ್ತು ಕಾಡಿನ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ಸಮಾಜದ ಟೀಕೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲೌಕಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ:

“ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಮೃಗಗಳಿಗೆ ಅಂಜಿವೆಂದಡೆ ಎಂತಯ್ಯ? ಸಮುದ್ರದ ತಡಿಯಲೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ನೊರೆ ತೆರೆಗಳಿಗೆ ಅಂಜಿವೆಂದಡೆ ಎಂತಯ್ಯ? ಸಂತೆಯೊಳಗೊಂದು ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ನಾಚಿವೆಂದಡೆ ಎಂತಯ್ಯ? ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನದೇವ ಕೇಳಯ್ಯ, ಲೋಕದೊಳಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ತುತಿ-ನಿಂದೆಗಳು ಬಂದಡೆ ಮನದಲ್ಲಿ ಕೋಪವ ತಾಳದೆ ಸಮಾಧಾನಿಯಾಗಿರಬೇಕು.”

ಈ ವಚನದಲ್ಲಿ 'ಬೆಟ್ಟ' ಎಂಬುದು ಉನ್ನತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಅಥವಾ 'ತುರಿಯ' ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಮನೆ ಎಂದರೆ ಸಾಧನೆಯ ತುತ್ತತುದಿ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ ಮೃಗಗಳ ಭಯ (ಲೌಕಿಕ ಸಮಾಜದ ಭಯ) ಇರಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಾಧಕನ ಮನೋಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಬೆಟ್ಟವು ಸ್ಥಿರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ಕಾಡು ಅನಂತತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ಆ) ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ: ಸಸ್ಯಜನ್ಯ ಮತ್ತು ದೈವಿಕ ಸಂಕೇತ

ಅಕ್ಕನ ಅಂಕಿತನಾಮವಾದ 'ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ' ಎಂಬ ಪದವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸುಂದರ ಸಮ್ಮಿಲನವಾಗಿದೆ. 'ಮಲ್ಲಿಗೆ' ಎನ್ನುವ ಸುಕುಮಾರ ಹೂವು ಮತ್ತು 'ಅರ್ಜುನ' (ಶಿವ) ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಯ ಸಮಾಗಮವಿದು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿ ಕಣದಲ್ಲೂ ಅವಳು ದೈವವನ್ನು ಕಂಡಳು:

“ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿರಾ, ನೀವು ಕೇಳಿರೇ? ಖಗಮೃಗಗಳಿರಾ, ನೀವು ಕೇಳಿರೇ? ...ಎನ್ನ ಒಡೆಯ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಕಂಡಿರೇ?”

ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಂತೆ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾಳೆ.

ಗಿಡ-ಮರಗಳು ಅವಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲ, ಅವು ದೈವದ ವಿಳಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವ ಗೆಳೆಯರು. ಕಾಡು (ಕದಲಿವನ) ಅವಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ನೀಡುವ 'ಲಿಮಿನಲ್' (Liminal) ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಭಯಾನಕವೆನಿಸಿದರೂ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಸುರಕ್ಷಿತ ತಾಣವಾಗಿದೆ (ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, 1991, ಪು. 156).

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕ: ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯ

ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಚಿತ್ರಣವು ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ, ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕ ಅವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕವಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಕಾಡು' ಮತ್ತು 'ಬಯಲು'ಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಅ) ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ: ಬಯಲು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕು

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಯಲು' (Void) ಎಂಬ ರೂಪಕವು ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ಬಯಲು ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ಖಾಲಿ ಜಾಗವಲ್ಲ, ಅದು ಅಹಂಕಾರ ಮುಕ್ತವಾದ ಅರಿವಿನ ಸ್ಥಿತಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾಶದ ವಿಶಾಲತೆಯನ್ನು ಅವಳು ಆತ್ಮದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ಪ್ರಕಾರ, ಬೆಂಕಿಯು ಕರ್ಪೂರವನ್ನು ನುಂಗುವಂತೆ, ಜ್ಞಾನವು ಅಜ್ಞಾನದ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನುಂಗಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬೆಳಕು ಮತ್ತು ಕತ್ತಲೆಯ ಆಟವು ಅವಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಆ) ಸತ್ಯಕ್ಕ: ಕಾಯಕನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿನ ಪ್ರಕೃತಿ

ಸತ್ಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು 'ಶಿಸ್ತು' ಮತ್ತು 'ನಿಯಮ'ಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ಕಾಡು 'ಮುಕ್ತ'ವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸತ್ಯಕ್ಕನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾಯಕದ ಮೂಲಕ 'ಸಂಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ' ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾಯಕದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಅವಳು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ನಿಯಮಿತತೆಯನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಒಬ್ಬ ನಿಷ್ಠಾವಂತ ಸೇವಕನಿದ್ದಂತೆ.

ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ: ದಾರ್ಶನಿಕ ಸಂವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ

ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನ ವಚನಗಳು ಅತ್ಯಂತ ವೈಚಾರಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಅಣ್ಣ ಅಜಗಣ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ನೊಂದ ಅವಳು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುವಿನೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಸಂವಾದವು ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಗ. ಆಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಅತಿವ್ಯೂಹದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾಳೆ.

“ಬೆಂಕಿಯ ಮರೆಗೆ ಬಿಸಿಲಂತಿದ್ದೆನಯ್ಯ; ಕನ್ನಡಿಯ ಮರೆಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿದ್ದೆನಯ್ಯ; ಬಯಲ ಮರೆಗೆ ನೆರಳಂತಿದ್ದೆನಯ್ಯ; ಅಜಗಣ್ಣತಂದೆ ನಿಮ್ಮನೊಳಕೊಂಡು ಹಿರಿದು ಹಿರಿದು ಎನ್ನ ನುಡಿಸಬೇಡಾ ಪ್ರಭುವೆ.” — ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ

ಇಲ್ಲಿ ‘ಬಯಲು’ ಮತ್ತು ‘ನೆರಳು’ ಎಂಬ ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಆಕೆ ಆತ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ನೆರಳು ಬೇರೆಯಲ್ಲದಂತೆ, ಅಜಗಣ್ಣನ ಅರಿವಿನಿಂದ ತಾನು ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವಳ ನಿಲುವು. ಇದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಜ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಟ್ಟ ದಾರ್ಶನಿಕ ಸತ್ಯ.

ಸತ್ಯಕ್ಕ ಮತ್ತು ಕಾಯಕಜೀವಿ ಶರಣೆಯರ ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ

ಸತ್ಯಕ್ಕ, ಕದಿರೆ ರೆಮ್ಮವ್ವ, ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಕಮ್ಮ ಮುಂತಾದವರು ಶ್ರಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು. ಇವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಶ್ರಮದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸತ್ಯಕ್ಕನು ಕಸ ಗುಡಿಸುವ ಕಾಯಕವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ದೇಗುಲವಾಗಿಸುತ್ತಾಳೆ.

“ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದ ಕಸಬರಿಗೆಯೂ ಶಿವನಂತೆ ಕಂಡರೆ, ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹರಿವೇಕೆ ಮನವೇ? ಶಂಭುಜಕ್ಕೇಶ್ವರಾ ನಿಮ್ಮ ಒಲುಮೆಯ ನೆಲದ ಕಸವ ನಾ ಗುಡಿಸುವೆ.” — ಸತ್ಯಕ್ಕ

ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ‘ತ್ಯಾಜ್ಯ’ವೂ ಕೂಡ ದೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾಗವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಇಂದಿನ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನವು ಹೇಳುವ ‘ಶುಚಿತ್ವ’ ಮತ್ತು ‘ಗೌರವ’ದ ಮೂಲ ತತ್ವವಾಗಿದೆ.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಾಧಕನನ್ನು ‘ಲೋಕ’ದಿಂದ ‘ಪರಲೋಕ’ಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ಸೇತುವೆ. ಇದು ಶಕ್ತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾದೈವತದ ಮೂಲ ಆಶಯವಾದ ‘ಜಗತ್ತು ಶಿವಮಯ’ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪಕಗಳು:

- ಸೂರ್ಯ (The Sun): ಅಂತರಂಗದ ಅರಿವಿನ ಸಂಕೇತ. ಸೂರ್ಯ ಮೂಡಿದಾಗ ಕತ್ತಲೆ ಓಡುವಂತೆ, ಗುರು ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನ ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಗಾಳಿ (The Wind): ಭಕ್ತಿಯ ನಿರಂತರತೆ ಮತ್ತು ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತದ ಸಂಕೇತ. ಗಾಳಿಯು ಹೇಗೆ ಅಸ್ವತ್ಥವಲ್ಲವೋ, ದೈವದ ಅರಿವು ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಸಮಾನ.
- ನದಿ (The River): ವ್ಯಕ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು ವಿಶ್ವ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ವಿಲೀನವಾಗುವ

ಹಂಬಲ. “ನದಿ ಸಾಗರವನ್ನು ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಂಟೆ?” ಎಂಬ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

- ಬೆಂಕಿ (The Fire): ಪರಿಶುದ್ಧತೆಯ ಸಂಕೇತ. ಚಿನ್ನವನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಿಸಿದಾಗ ಅದು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ, ಕಷ್ಟಗಳೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಂದಾಗಲೇ ಶರಣನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಪಂಚಭೂತಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ: ಮ್ಯಾಕ್ರೋಕೋಸಂ ಮತ್ತು ಮೈಕ್ರೋಕೋಸಂ

ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಮಾನವ ಶರೀರವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಂದು ಕಿರುರೂಪ (Microcosm) ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಜಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇವರ ವಚನಗಳ ಸಾರವಾಗಿದೆ.

- ಪೃಥ್ವಿ (Earth): ಇದು ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಕಾಯದ ಸಂಕೇತ. ಆಯ್ದಕ್ಕಿ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಮನಂತಹ ಶರಣೆಯರು ದೇಹವನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾ, ಅದರ ನಶ್ವರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಬರುವ ಅನ್ನದ (ಕಾಯಕದ ಫಲ) ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಾರೆ. ಪೃಥ್ವಿಯು ಕ್ಷಮಾಗುಣದ ಸಂಕೇತವೂ ಹೌದು.
- ಅಪ್ಪು (Water): ಇದು ಶುದ್ಧೀಕರಣದ ರೂಪಕ. ಬಾವಿಯ ನೀರು ಅಥವಾ ನದಿಯ ನೀರು ಅಂತರಂಗದ ಕೊಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆಯುವ ಭಕ್ತಿ ರಸವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಕ್ತಿಯು ನೀರಿನಂತೆ ಹರಿಯುವ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇವರ ಆಶಯ.
- ತೇಜಸ್ಸು (Fire): ಸಾಧನೆಯ ಅಗ್ನಿ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು “ಬೆಂದೆನಯ್ಯ ವಿರಹದ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ” ಎನ್ನುವಾಗ ಅದು ಕೇವಲ ಲೌಕಿಕ ಕಾಮವಲ್ಲ, ಅದು ಶಿವನೊಂದಿಗಿನ ಮಿಲನದ ಹಂಬಲದ ಜ್ಞಾನಾಗ್ನಿ. ಕಾಮವನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಭಸ್ಮ ಮಾಡುವ ಅಗ್ನಿಯಾಗಿ ಇದು ಮೂಡಿಬರುತ್ತದೆ.
- ವಾಯು (Air): ಇದು ಪ್ರಾಣ ಮತ್ತು ಶಬ್ದದ ವಾಹಕ. ಉಸಿರಾಟದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ (ಲಿಂಗಾಂಗ ಯೋಗ) ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ವಾಯುವು ಅಹಂಕಾರದ ಚಲನೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವುದೇ ಶರಣಧರ್ಮ.
- ಆಕಾಶ (Space/Akasha): ಸರ್ವವ್ಯಾಪ್ತದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಹಂತ. ಶರೀರದ ಒಳಗಿರುವ ‘ದಹರಾಕಾಶ’ವು ಹೊರಗಿನ ಮಹಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಲೀನಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ. ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬಯಲು ಬೆರೆತಂತೆ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿ ಆಕಾಶದ ರೂಪಕದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶರಣೆಯರು ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಎಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯ

ಸುಖಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವುದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶರೀರವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಭಾಗವೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ (ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, 2003, ಪು. 89).

ಗಿಡಮರಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲದ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ

ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವು ಅದ್ಭುತವಾದ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುತರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ.

ಅ) ಸಸ್ಯ ಸಂಕುಲ

‘ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ’ ಎನ್ನುವುದು ಗುರುವಿನ ಸಂಕೇತವಾದರೆ, ‘ಕಂಟಕ’ ಅಥವಾ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳು ಅಹಂಕಾರದ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿವೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ವಿರಹದ ತಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮರವನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕರೆಯುತ್ತಾಳೆ. ಬಂಜೆಯಾದ ಮರ ಚಿಗುರುವುದನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪುನರ್ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಆ) ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಕುಲ

ಶರಣೆಯರು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸ್ವಭಾವದ ಮೂಲಕ ವಿಡಂಬಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಮಕ್ಕೆ ಜಿಂಕೆಯನ್ನೂ, ಚಂಚಲತೆಗೆ ಮಂಗವನ್ನೂ, ವಿವೇಚನೆಗೆ ಹಂಸವನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಘಟಕಗಳ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಕ್ಷೆ:

ನೈಸರ್ಗಿಕ ಘಟಕ	ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥ / ಸಂಕೇತ	ಪ್ರಮುಖ ವಚನಕಾರ್ತಿಯ ಉಲ್ಲೇಖ
ತುಂಬಿ (Bee)	ಮಕರಂದದತ್ತ ಧಾವಿಸುವ ಭಕ್ತನ ಏಕಾಗ್ರ ಮನಸ್ಸು	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
ಹಂಸ (Swan)	ಸತ್ಯ-ಅಸತ್ಯ ವಿವೇಚನೆ ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನಿ	ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕ
ಜಿಂಕೆ (Deer)	ಲೌಕಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗುವ ಚಂಚಲ ಮನಸ್ಸು	ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರ (ಪ್ರೇರಣೆ ಅಕ್ಕ)
ಬೆಟ್ಟ (Mountain)	ಸ್ಥಿರತೆ, ಸಾಧನೆಯ ಉತ್ತುಂಗ ಮತ್ತು ಕಠಿಣತೆ	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ
ಮಲ್ಲಿಗೆ (Jasmine)	ಸಾತ್ವಿಕತೆ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿಯ ಪವಿತ್ರ ಸುಗಂಧ	ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ

ಬಯಲು (Void)	ಅಹಂ ಶೂನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ
ಕನ್ನಡಿ (Mirror)	ಆತ್ಮಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರತಿಫಲನ	ಸತ್ಯಕ್ಕೆ

ಪರಿಸರ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಪ್ರಸ್ತುತತೆ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸರ ವಿಜ್ಞಾನದ ತತ್ವಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಶೋಷಣೆಯ ವಸ್ತುವಾಗಿ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ದೈವದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ. “ದಯೆಯೇ ಧರ್ಮದ ಮೂಲವಯ್ಯ” ಎನ್ನುವ ಬಸವತತ್ವವು ಸಕಲ ಜೀವರಾಶಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಕರುಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು.

ವಚನಕಾರ್ತಿಯರು ಗಿಡವನ್ನು ಕಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ಘೋರ ಪಾಪವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದರು. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯು “ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳಿರಾ” ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಕೇಂದ್ರಿತ (Bio-centric) ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆ. ಇಂದಿನ ಜಾಗತಿಕ ತಾಪಮಾನ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ನಾಶದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತನ್ನದೇ ಒಂದು ಅಂಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಶರಣೆಯರ ಚಿಂತನೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ‘ಪರ’ ಅಲ್ಲ, ಅದು ನಮ್ಮ ‘ಅಂತರಂಗದ’ ವಿಸ್ತರಣೆ ಎಂಬ ಸತ್ಯವು ಇಲ್ಲಿ ಮನದಟ್ಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಪ್ರೇಮವಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಮೂಲವನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ವೈಚಾರಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಬಹು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಂಚುತ್ತದೆ. ಅದು ಭಕ್ತನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ, ಸಾಧಕನಿಗೆ ಗುರು ಮತ್ತು ದಾರ್ಶನಿಕನಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯಂತಹ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಮಹಿಳೆ ತನ್ನ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಬಂಧನಗಳನ್ನು ಕಳಚಲು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಬಲ ಆಯುಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕನಂತಹವರು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿರತೆ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬದುಕಿನ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದರು.

ಈ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಸಾರಾಂಶವೆಂದರೆ, ವಚನಕಾರ್ತಿಯರ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮವು ಕೇವಲ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ, ಅದು ಒಂದು ಜೀವನ ದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಲೌಕಿಕದ ಸಣ್ಣತನದಿಂದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕದ ವಿಶಾಲತೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಸೀ ಸಂವೇದನೆಯು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಈ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಅನುಪಮ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ, ಎಂ., (1991), ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಬೆಂಗಳೂರು: ಸಪ್ತ ಬುಕ್ ಹೌಸ್.
2. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಎಚ್.ಎಸ್., (2003), ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದ ತಾತ್ವಿಕ ಚಿಂತನೆ, ಮೈಸೂರು: ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ.
3. ವಿಜಯಾ ದಬ್ಬೆ, (1998), ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆ, ಹಂಪಿ: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.
4. ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಎಂ.ಎಂ., (2005), ವಚನ ಮಹಾಯಾನ, ಧಾರವಾಡ: ಸಮಾಜ ಪುಸ್ತಕಾಲಯ.
5. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್, ಡಿ.ಎಲ್., (2000), ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಮೈಸೂರು: ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
6. ಲಿಂಗಣ್ಣ, ಎನ್., (1995), ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಬೆಂಗಳೂರು: ಪ್ರಿಯದರ್ಶಿನಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
7. ಬಸವರಾಜ ಕಲ್ಲುಡಿ, (2010), ಶರಣೆಯರ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಶಿವಮೊಗ್ಗ: ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರಕಾಶನ.

Funding:

This study was not funded by any grant.

Conflict of interest:

The Authors have no conflict of interest to declare that they are relevant to the content of this article.

About the License:

© The Authors 2024. The text of this article is open access and licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.